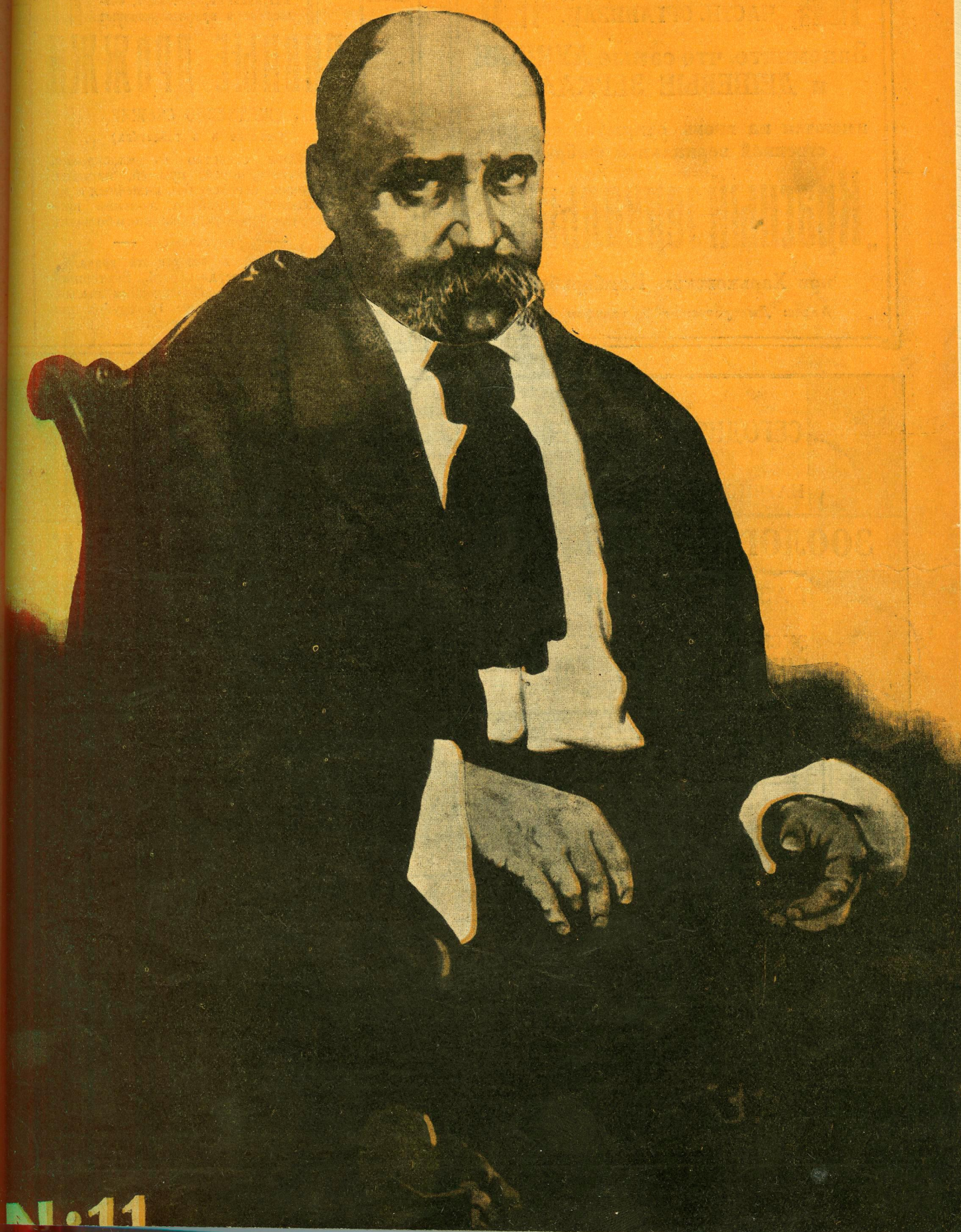

CECBIT

KB176

В = С = Е = М

**ГОСУДАРСТВЕННЫМ
КООПЕРАТИВНЫМ И
ЧАСТН. ОРГАНИЗАЦ.**

**Запомните, что самые ЛУЧШИЕ
и ДЕШЕВЫЕ ЗЕРКАЛА**

**имеются на вновь открытой государ-
ственной зеркальной фабрике**

„Красный зеркальщик“

при Харьковском Комбормбозе

Адрес: Дмитриевская 29, телефон 46-51

**1-я В ХАРЬКОВЕ СПЕЦИАЛЬНАЯ
ЛАБОРАТОРИЯ**

„ДИЕТИЧЕСКОЕ ПИТАНИЕ“

**Натуральные, лечебные, очи-
щенные и профильтрованные**

ПИВНЫЕ ДРОЖЖИ

ЕЖЕДНЕВНО СВЕЖИЕ

(жидкие и в таблетках)

Вернейшее средство от малокровия,
фурункулеза, чирей, прыщей, нарывов,
худосочия, неврастении, кишечных и др.
заболеваний. Признано лучшими про-
фессорами Ленинградск. клиник и больниц.

— Стпускаются —

по рецептам и без рецепта врача.
Харьков, ул. Свердлова, (б. Екатерино-
славская) № 19. Иногородним высыл.
в таблетках не менее 12 трубок при
зататке в 2 рубля.

**— СЕРГИЕВСКАЯ ПЛОЩАДЬ —
(БЫВШЕЕ ПОМЕЩЕНИЕ ПЕРЕДВ. МУЗЕЯ)**

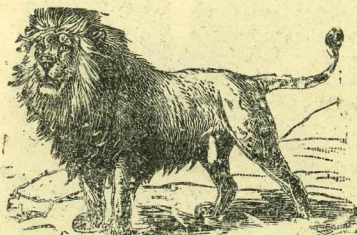
**СЕГОДНЯ И ЕЖЕДНЕВНО С 10 ЧАС. УТРА ДО 11 ЧАС. ВЕЧЕРА
О Т К Р Ы Т А**

НАУЧНО - ПОКАЗАТЕЛЬ

ЗООЛОГИЧЕСКАЯ

РАЗНЫХ ЗВЕРЕЙ

**ЭКСПУРСИИ ДОПУСКАЮТСЯ СО
СКИДКОЙ ПО ОТНОШЕНИЯМ
ЭКСПУРСБЮРО**

НАЯ ПЕРЕДВИЖНАЯ

В Ы С Т А В К а

И ЖИВОТНЫХ

**КОРМЛЕНИЕ ЗВЕРЕЙ ЕЖЕ-
ДНЕВНО В 8 ЧАС. ВЕЧЕРА**

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДЕ!!!

**ВЗАМЕН МЫЛА И ЩЕЛОКА
СТИРАЛЬНО - МЫЛЬНЫЙ ПОРОШОК
„УКРАИНКА“**

**ф-ки „Трудовой Химик“ Гостреста
„ХАРГОСХИМКОМБИНАТА“**

Цена за коробку 400 гр.—17 коп.

Содержит мыла 25%, щелока 35%

**Вполне заменяет МЫЛО и ЩЕЛОК, не содержит веществ, вредно
действующих на кожу. Также незаменим ДЛЯ СТИРКИ БЕЛЬЯ
и проч. хозяйственных нужд.**

**Имеется во всех аптеках и магазинах САНИТАРИИ и ГИГИЕНЫ
Х. Ц. Р. К и Т. П. О.**

Руководствуйтесь способом употребления, указанным на коробке.

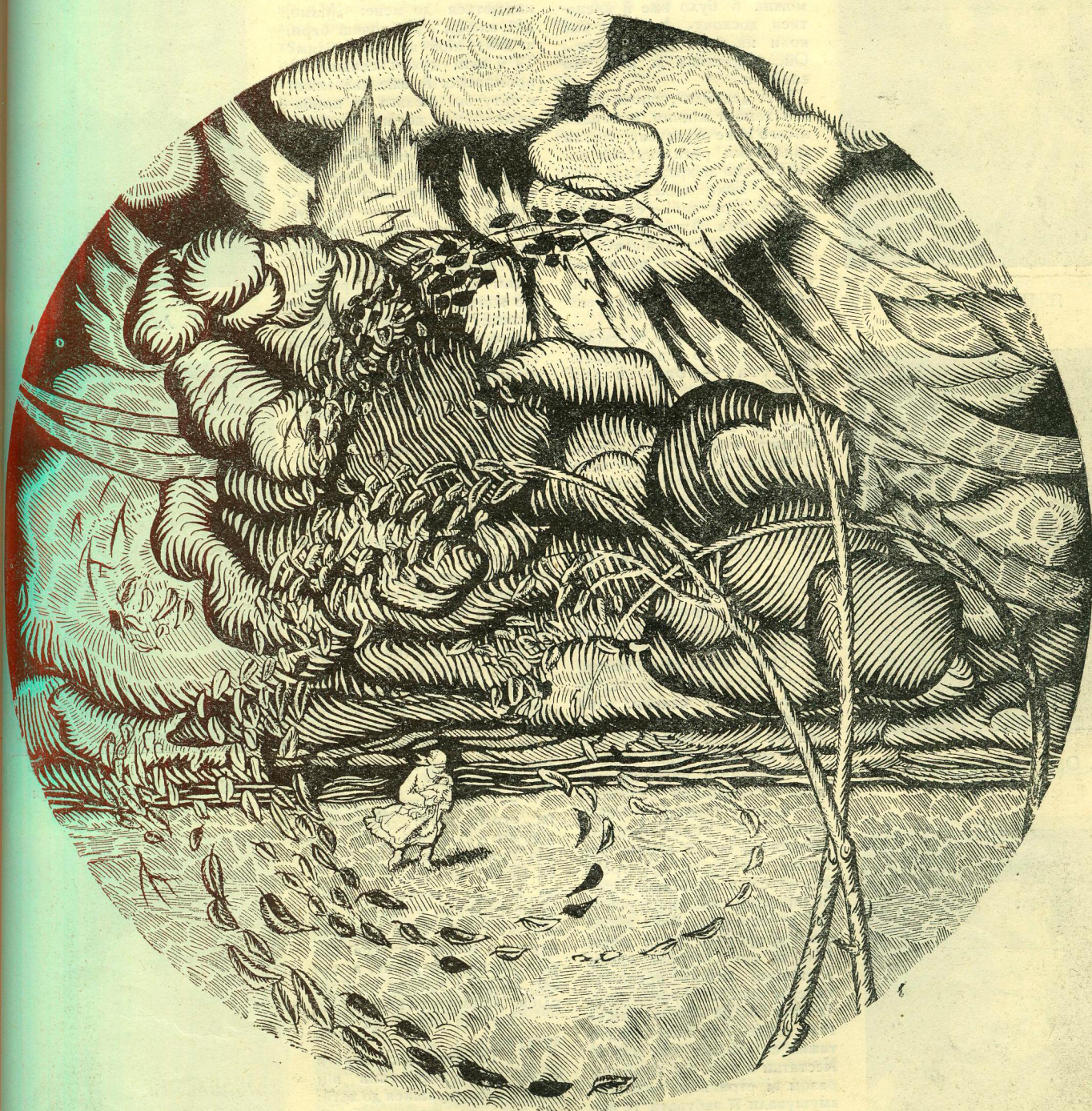
ВИДАННЯ IV

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 1

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

Ілюстрація до „Катерини“ Т. Шевченка

Худ. М. Машалов.

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА 4

СТРАЙКОЛОМ

Оповідання Цішки Гартного

— ОНУПРІЮ, гей, Онупрію, вставай! Уставай, бо вже й на обід хутко. Вилежується в ліжку цілісний день, ніби той... Без клопоту, мов пан який. Та вставай-бо! Підеш хоч дізнавися, як там порішили..

ЖІНКИ—ЧЛЕНИ ВУДВК'у

П. П. Рудь, селянка

Лукія докріливо покрутила головою, зітхнула й подивилася в вікно. Після знов обернулася до господаря і почала його штурхати, приказуючи:

— Чи чуєш ти, чи ні? Розіспався ото. Нагорювався задуже, неборака! Гуляєш, бач, другий тиждень, так можна б було вже й виспатися доскоchu. Люде он уже коли на поле пішли, а ти... Ой, нещаслива ж я з тим спайлом..

А „спайло“, чуючи кризь сон лемент жінчин, навмисно нічого їй не одказував, тільки хвилинами розпалював очі та болісно покрехтував.

— Боки одлежав, одороблю! Уста-вай!—сердито прокричала Лукія над самісньким ухом чоловікові.

Онупрій і на це нічого не відмовив, тільки, ніби вперекір, мовчки одвернувся до стінки.

— Та встанеш ти сьогодні, чи, мо, до вечера будеш тухнути? — розлютилася жінка.

— Ну чого ти причепилася до мене?—не витерпів нарешті чоловік, підводячись із подушки.—Яке тебе лихо дровичить? Що дня гавка та гавка без упину. Не подобається, що гуляю? Хотіла б, щоб працював без перестану? Ні, голубко, по твою не буде..

Лукія аж зблідла від злости, так скривдили її чоловікові закиди на її справедливі слова.

Ось уже два тижні минає, як у їхній хаті не вгавають суперечки та сварки. Два тижні, як у хаті загинув рідний лад та спокій. А хто тому винний? Лукія скільки раз запевняла чоловіка, що вона не сердиться на нього за участь у страйці, в забастовці т.й. Вона показала Онупрієві, що їй відомо все і вона розумів, що треба змагатися з хазяїнами, щоб поліпшити становище робітників—наймитів. Вона добре тямилася, що буде трохи ліпше і їй, як що Онупрій разом з іншими менше працюватиме, а більше зароблятиме, тямилася все це Лукія і пам'ятала добре. Але вже занадто тяжко складалося їхнє життя. Нестатки в хаті, що прийшли разом зі страйком, мимоволі змушували її забувати те все та обурюватися на Онупрія, докоряти й ремствувати.

Коли чоловік працював—якось зводили кінці з кінцями, а тепер—ой, як сутужно. Їй думалося, що чоловікові самому докучило хатнє становище, але він не знає,

як цьому зарадити. Отож вона знизилася голос і почала вже спокійніше:

— Онупрійку, ну ти ж тільки, любий, подумай, як це ми житимемо далі? Запасів уже у нас ніяких нема, ти сам добре знаєш,—не назбирали, бо не з наших заробітків їх назбирати. А їсти, мабуть, таки що-дня треба. Ні Степка, ні Степанко не питають чи в що їсти, чи нема—їм давай. Чия ж голова тим болить? Тільки моя, бо найперше вони кидаються до мене: „Мамо, дай хлібця“. Де хочеш бери, а дай,—хліба не даси дітям? Та й самі духом святим не проживемо. А вже два тижні в хату ані шеляга не прибавилося.. Як же не кричати, як не лементувати часом?

— Та ж не опудалом лізти в очі, — відмовив Онупрій. — Коли по-доброму та потихому, так зовсім інакше, а то весь час тільки й робиш, що т чиш мене без упину. Кажеш, що все тямить добре, а тим часом усе копірсаєш, усе копірсаєш. Хіба я тому винний? Зчинився страйк—і захопив у своє коло й мене. Тридцять чоловіка разом—не попреш навпроти. Як змагатися, так усім змагатися. Хто не йде разом—той зрадник... Ти, певно, не знаєш, що з такими буває?

Онупрій зліз із полу, потягся кілька раз, поволі одяг старе, буденне, геть засмальцьоване дьогтем убрання і, не думаючи змиватися, з брудним, уграстим обличчям, зашмарованими від смальцю руками, підійшов до вікна та мовчки, не кажучи вже більше нічого до жінки, почав дивитися на вулицю.

Це образило Лукію і вона, насупившись, одійшла до запічку і там теж мовчки спинилася. Але довго спокійно не встояла і знову, скося поглядаючи на чоловіка, заговорила:

— Страйкують. Добре їм страйкувати! Нежонаті, а де-хто й хліб свій має. Узяти хоч Миколу Копача, чи Анто-на Скибу чи Андрія Глека—це ж усе хазяйські сини. Їм не страшно й місяць без зарібку бути. Чи ж тобі рівнятися з ними? У тебе ось ціла родина на руках, а для неї зараз і крихти не буде хліба. Візьми ж ти це в тямки.

Онупрія знову це роздратувало.

— Та покинь ти верзти ка-зна-що! — перепинив він жінку, повернувшись до хати: от іще—як щось забере в голову, так і дихнути тобі не дасть. Товче та й товче. Скільки раз тобі казав, що тут справа не одна моя, а спільна, товариська справа. Отож вона й примушує триматися всім разом. Тут, голубко, ніяк не йде твій

ЖІНКИ—ЧЛЕНИ ВУДВК'у

Н. Г. Лазько, селянка

Х. М. Сотнікова, робітниця б-ї тютюн. фабр.

Н. Х. Самойленко, батрачка

М. О. Левкович — інстр. ЦК КП(б)У

М. А. Овдієнко — кандидатка

на жонатих та нежонатих, чи там хазяїв та безземельних. Перед визиском та здиством хазяйським—усі робітники рівні. Ніякої не єдності між наймитами.

ЖІНКИ—ЧЛЕНИ ВУДВК'У

О. В. Пилацька, зав. Ц. О. роб.
ЦК КП(б)У

П. А. Лупінос, кандидатка

М. Ф. Черенова, чл. през. О.В.К.

— Добра єдність! Я ж тобі знов кажу,—чи ж можна тебе до Миколи рівняти? Сам, мабуть, почуваш, що ні. Отож, коли ви вже так за ту єдність,—хай би один одного підтримував. Та цього щось не видно...

Онупрій мовчки одійшов від вікна і сів коло столу на ослоні. Сперечатися більше з жінкою йому не хотілося, бо він добре знав, що тим суперечкам не буде кінця, аж до того часу, поки він знову не почне ще здосвіта послішати, частенько не снідавши, на роботу до наймача. Перекопати жінку, що треба всім разом підтримувати страйк, аби виграти його й поліпшити умови праці—Онупрій не міг, бо ця справа розбивалася об їхнє родинне становище.

Він тямив добре, що лементувати жінка не по-дурному, що її до того змушують тяжкі умови життя, ті умови, що в них пхнув його з родинною двохтижневий страйк.

Що-разу слова жінчині ставали жорсткішими і краями його батьківське й хазяйське серце.

Але що його робити? Неможна ж їти навпроти всіх—нічого з того не вийде.

Продати нічого: тільки й є що на плечах. Треба якось кінця чекати. А який ще той кінець буде—так само питання. Може страйкуватимуть ще тиждень, другий чи більше, та й нічого не виграють, а ще більше біди накличуть. Хіба так не траплялося: страйкували-страйкували, а потім знову на старих умовах назад до роботи... Чого доброго й тепер так може трапитися... От тоді буде!

Онупрій аж устав з осло-ну, і почав тупати по хаті вперед та назад.

Лукія ввесь час сиділа, мов прибіта до лави, німо дивилася в одну крапку на стіні.

Нерухоме очличчя її видимо стримувало вираз глибокого болю.

Онупрій кілька раз поглянув на жінку і за кожним разом глибше відчував її горе. Нарешті не витримав і зочав ласкаво:

— Слухай, Лукіє, не бідайся вже так. Я ось дістану грошей—мені Мендель обіцяв колись позичити засованців зо два. Лихо його бери—віддам колись... Але ж ти повинна тямити, що протриматися до кінця треба... Протримаємося дружно—виграємо, а як виграємо то я зароблятиму на тиждень аж п'ять карбованців. Поду-

май тільки—мало не вдвоє більше, ніж тепер... Треба дотерпіти... Бачиш—я ж не один такий: Пранук, Лезар—їм так само не ліпше.—Лукія підвела голову і поворушилась усією постаттю. Перед нею мелькнула яскравою смугою надія, зм'якло серце і свіжий подих пройшов усім нутром.

— А чи хутко ти візьмеш у Менделя ті два карбованці?—запитала вона чоловіка.

— Певно сьогодні ввечері, або найпізніше ввранці.

Лукія ще більше просвітліла.

— Я тому, Онупрію, питаю, що на завтра в хаті ані шеляжечка вже немає і нізащо їсти купити. Позавчора хустку свою на хліб проміняла, так уже з'їла.

Онупрій, як тупав, так зразу й спинився серед хати: досі він не йняв віри, що в хаті дійшло вже до нитки. Все він гадав, що Лукія попереджає його завчасно, аби не допустити до скрайнього.

— І хліба, кажеш, нема?—сполохано запитав він.

— А ні скориночки, Онупрію!

Нічого не кажучи, Онупрій узяв шапку, макинув на плечі якимсь драгтя і повернувся до дверей.

— Куди ж то ти?

— До Менделя піду,—відказав коротко й суворо.

— Почекай. Я надумала ось що: чи ти з Лейбою не сваривсь, як кидав роботу?

Онупрій хвилину помовчав, ніби пригадуючи.

— Ні. Хіба що?

— Як ні, так, на мою думку, пішов би ти до його, та й позичив у нього яких карбованців із п'ять. Мені здається, що тобі однаково доведеться ставати по нього на роботу, хоч так, хоч замінявши. А з тим Менделем... Хоч може й дасть, так згадай, як упікся він нам іще торік, як були йому заборгували—за карбованця три віддавали. Лихвар. А ми йому в крамницю й так винні. Вже вчора сварились: не буду, каже, набір давати. Справді—піділіпше до Лейби... ось тільки посутеніє трохи. Якось перед днями він сам, спіткавши мене, казав: „Хай прийде, каже, Онупрій до мене, я йому грошей дам, бо либонь їх у вас немає“. Піди до Лейби, Онупрію любий, піди! Послухай ти мене. Зглянься над дітьми. Онупрію!

Онупрій постояв трохи мовчки, після одказав якось непевно:

— Та хто його знає... з Лейбою справді, може й вийде щось. Та якось ніяково буде, як товариші довідаються. Хіба ж можна так робити? Ні, ніяково...

— Та чого там ніяково? По-перше—хто ж ді-

ЖІНКИ—ЧЛЕНИ ВУДВК'У

С. І. Гопнер, редактор газети
„Всеукраїнський Пролетар“

Н. К. Іваницька, селянка

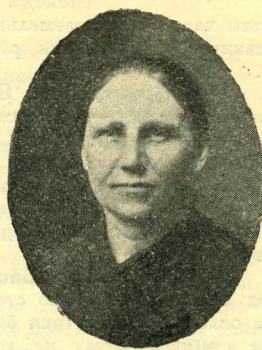
Т. П. Бременко, уповн. Зем. Гром.

О. Г. Садовська, робітниця

О. В. Чернишова, кондуктор трамваю

Х. А. Журавльова, робітниця

М. Р. Хотієва, робітниця 5-ї держфабрики

знається, коли ти потихеньку це зробиш, а по-друге, коли й довідаються, так що? А на діти хіба не ніяково дивитися? Невже з голоду помирати? Чи по-під віконня йти? Дивись — ніхто не принесе допомоги з своїх. Така тобі товариєць! Нічого боятися. Йди. Йди, Онупрійку!

Онупрій постояв ще хвилину мовчки — й подався.

II.

Скоро вийшов Онупрій з хати, до неї скочив Степанко, хлопчик років шости, бліденький, кволенький, замурзаний, у подертому вбраннячку.

— Мамо. — звернувся він до Лукії, — а куди-то наш татко пішов? Дозволь і мені з ним піти, дозволь, матінко!

Лукія сердито відказала синові:

— Чого тобі за батьком швендяти? Що ти там не бачив? Сиди мені в хаті.

Степанко слухняно схилив голову, закопав губку і тихенько став коло столу, спід лоба поглядаючи на матір.

— То дайте мені хліба скибочку на вулицю, — наслідився він вимовити через якийсь час.

— Хліба, хліба! Різок тобі, а не хліба. Ще що вигадав. Хліба на вулицю тягати. Ростягали вже ввесь. Тягають два тижні, а в хату ніхто не притягне. Не має в мене хліба. Ось поверне батько — у нього попрохавш.

Степанко скривився і заплакав. Спочатку голосно, а потім побачивши сердитий погляд материн, притишив хлипання, і тільки з його очей ляпали на стіл буйні прозорі сльози, що їх де-коли хлопчик переймав грубим рукавом сорочки. Лукія не зважала на це і замислено дивилась у вікно. Ця неувaga материн образила хлопця, і він знову затагнув у голос.

— А це ще що? Чого хлипаєш? Пуги, може, захотів? Цить, кажу тобі! А цить!

Лукія тупнула ногою і вже хотіла була набити хлопця, коли стук у двері перепинив її.

— Мамонько, а мамонько, дай мені хлібця. Усі дітки на вулиці їдять хліб і мені хочеться, — вбігши до хати пролепетала маненька Степка.

— А щоб їх лихо забрало! — вилаялася Лукія, — як раз тоді на них прірва напала, коли нічого немає. Отрути вас, а не хліба.

Ображена Степка скрутилася гачком, перебігла далі і при-тулилася до братика.

— А чому Іванкові мати ось дала хліба, а ви нам шкодуєте? — пострікнув Степанко.

— Бо Іванкова мати багатирка, у них хліба хто зна й скільки, — пояснила Лукія і додала, щоб одкараскатися від дітей:

— Ідіть бо вже, гуляйте. Чого то ви товчетесь у хаті в погоду? Марш на двір!

Діти принишкли, але з хати не пішли.

Присіла Лукія коло столу та й замислилася.

— Ні. Крику замало. Криком та лайкою дітей не нагодуєш. І так тяжко дивитися на них: Худі, сухі, бліді, мізерні. Подивитися на чужих, так як квіточки — повні, рожеві. На добрий лад так треба було б їм і молока, і м'яса, і ще таких інших страв — та де ж їх узяти? Заробляв ось карбованці три на тиждень, то чи ж могло вистачати для чотирьох душ сім'ї? Свого ж ані соломинки немає... Та як би то рівно воно було, а то, диви, час од часу і перебий, і перебий: то нема роботи, то захворіє, то ще яка примха. А тут іще страйкувати. Добре тому страйкувати, хто має з чим і як викрутитися, або хто вільний, не зв'язаний з родиною. Коли б мав жаль до сім'ї, то не пильнував би так щиро всяких там постанов. Ой, лихо мені, лихо!

Від суму Лукія аж стомилася і, схилившись на стіл, задрімала.

Діти тишком понишкорили в мисникові і під припічком, покрутилися біля столу — і без нічого пішли на вулицю.

III.

Лукія спокійно спала. За якихсь півгодини її збудив стук у двері.

Увійшов Онупрій.

— Де це ти вештаєшся ото? — упікливо запитала жінка.

Онупрія схопило за серце. Він суворо глянув на жінку, крутнув сердито головою і мовчки підійшов до вікна. Після повернувся і сказав:

— Чи тобі, бува, не позакладало та не повилазило? Сама ж посилала.. До хазяїна заходив. Гроші проссив позичити на рахунок майбутньої праці. Бачу я, що далі вже так терпіти неможна. Що ж... хай пробачать товариші. Я не самохіть.

— Але ж ніхто тебе не бачив? — з полегкістю на серці запитала Лукія й підійшла до чоловіка.

М. І. Колеснік, кандид, робітниця

М. І. Бричкина, робітн.

П. Б. Сокура, робітниця рафінадного заводу

А. І. Баркова, робітниця заводу О. К. Л.

Р. Я. Фейзер, робітниця

В. Х. Файнштейн, роб. 3-ї тютюнової фабрики

Той похнюпивсь:

— Бачили... Звісно, що бачили... Та коли б і не бачили—яково дізналися б. Хіба заховаєшся? Охрімова жінка бачила...

— Як ти йшов, чи як виходив?

— Як виходив... Що ж, усе одно. Я вже цим запламив себе. Дав товарицькість і справу...

— Ну, а що Лейба? Дав тобі грошей, чи ні?—перейняла хіля, щоб дізнатися, як поцінувати чоловіків учинок.

— Дав аж десять карбованців... десять срібляників ніби...

— Та покинь ти скиглити, хто його знає по-що—спробуй розважити його Лукія.—Що ти там продав? Навпаки—ти отував троє душ від голоду. Не дістав би грошей—ані крихти їм не було б узавтра. Бідні діти й сьогодні майже нічого їли. Та коли позичив—то вже й продав? Це ж ти не на роботу пішов... Покинь ото дратувати себе...

Онупрій швидко повернувся і нервово відказав:

— Ой, мовчи вже краще, Лукіє, як не розбираєшся в цій справі! Страйк—це ж війна. А в війну не можна одному проти всіх вести перемови з ворогом. Це ж бо зрада... Ніби—но: два тижні вже йде змагання, а ці поганці-хозяїни не здаються. Гадають примусити нас піти на згоду. Хитроцями, ладом, звабами, підкупом—як ото мене—думають перемогти. Не піддаватися, триматися як мога—ось чим можна їх узяти. Я... бачиш...

Онупрій разом скочив до вікна, бо побачив, що вулицею йшли два чоловіки. Йому здалося, що то Микола Копач та Антон Хіба йдуть до нього... Роз'ярене сумління не давало спокою.

— Мене за страйколома тепер вважають... Перший пішов до хазяйської ласки,—додав він згодом, ніби хочучи себе покарати за ті одвідини у Лейби.

— За це? Не розумію тебе, Онупрію.

— Ей, покинь... Збирай краще, повечеряємо, що є...

Лукія пішла до мисника і почала поратися коло начиння. Онупрій розчинив вікно і гукнув на дітей.

Небавом усією сім'єю схилилися над мискою з вареною жаливою.

А тим часом сутеніло.

IV.

Проз усю ніч Онупрій не міг заспокоїтися й заснути як слід. Тільки находив сон, запліщувались очі і мертвіло тіло, як раптом унутрі щось одривалося, пробігало по всій постаті колючі дріжки—і сон пропадав. Через добу тягалися сумні думки і натужно працював мозок над питанням: як же обійдеться з його вчинком?

Онупрій і находив і не находив собі виправдань. Посудити з боку голови родини, з боку батька, то він ніби зовсім і не зрадив. Лукія, як щира мати-господиня мала рацію. Але з погляду товарицькості—зовсім нема виправдання. Раз-у-раз свідомість провини він відчував прикріше, болючіше, раз-у-раз вона все тяжче насувала на нього.

Хотілось скоріше побачити, чим це все скінчиться. Мимо волі згадувалися різні skutki, що може дати розв'язання справи. І вже в одному з них Онупрій не бачив для себе виправдання. Йому здалося, лежачи, ніби хтось стереже його. Шлім вітер за сіною, шоргала миша

в запічку, скрипів шашіль у шельовках віконних, а йому здавалося, що хтось говорить про його справу.

Він підводив голову і вдихався в хатній морок, прислухаючись, чи спить Лукія з дітьми.

Ті спокійно спочивали. І Онупрій мимоволі переводив думки на родину: „Лукія задоволена, що я їй приніс десять карбованців... Та й справді—що їй за клопіт про якісь там солідарності, коли в хаті ані шеляжечка, ані скориночки. Двоє дітей, обідраних, блідих—чи ж заморити їх голодом?“ Діти—тільки натрапляв на це слово Онупрій, як ховався за нього, втишаючи ним свій неспокій та тривогу.

Невже це не урезонить товаришів?

І от позавтра, саміснього ранку, як жінка пішла на базар, Онупрій неспокійно поглядав у вікно, чекаючи когось до себе. Жодного прохожого не пропустив, щоб не придивитися. Брало підозріння, щоб на базарі чого доброго не проговорилася кому Лукія.

Він вірив у її стриманість, але щось підточувало цю віру. Хотілось, щоб Лукія швидче вертала додому. А може хтось казав що про нього, а вона чула? Прийшла б, переказала мені...

Онупрій з нетерплячки аж росчинив вікно, щоб подивитися, чи не йде дружина. Подививсь управо—нема. Щось немов штрикнуло повернути голову ще й уліво—і раптом схаменився: недалеко, хати проз дві, ішов Охрім Клин. Не треба було сумніватися—до нього. Онупрієві стало млосно. Так рано, то певно навмисно. Його жінка не змовчала, виказала—така вже плескуха! Понаверзла, мабуть, ка-зна-чого. Вже підуть усякі чутки. Чого й не було—додадуть... Людям язики сверблять—аби з чого почати, а то підуть мантаци, тільки виляски залунають.

Онупрій подивився на під, де ворухилися уже дітки.

Серйозний, суворий батьків погляд, здалося їм, чимсь загрожував. Вони принишкли і щільніше згорнулися під покривалом, зв'язками виглядаючи спід нього.

Онупрій збагнув той дитячий манівр і сумно посміхнувся: „Бідні дітки, все через вас“—подумав він і від цієї думки накреслював риси наступної розмови...

— Ти певно не чекав на мене, Онупрію?—подікавивсь, увійшовши Охрім.

— Н-н-і,—протягом одповів Онупрій.

— А я ось зайшов, щоб...

Онупрій переспросив товариша, не давши йому докінчити:

— Я знаю, чого ти прийшов. Тут уже справа ясна, одверта. Але слухай, братіку,—я інакше не міг. Не міг, ось тобі товарицьке щире слово. Онде діти,—Онупрій показав пучкою на під: так приперло, так приперло... І взяло мене за горло—ну як же бути? Допустити, щоб позмирили, сидючи на одній жаліві, чи піти попід віконням? Мучило, повір мені, сумління, свідомість загальної справи, але...

Охрім слухав Онупрія, весь час глядячи йому в обличчя і ловлячи в ньому тривогу та спокуту. Почекав трохи і розважно спитав:

— Я це все розумію. У самого вдома таке робиться. Хіба думаєш, я не знаю, яке твоє становище? Тут тяжко встояти. Я ще вчора казав жінці своїй: мовчи, кажу, бо тут не злочинство й не зрада,

ЖІНКИ—ЧЛЕНИ ВУДЦК'у

Ф. Г. Цимбалук, селянка

В. Г. Попко, селянка, голова колективу

ЖІНКИ—ЧЛЕНИ ВУДЦК'у

М. Г. Кузьмиченко, селянка

М. О. Кроленкова, робітниця 1-го Держ. Канатн. зав.

Р. М. Азарх, член правління ДВУ, бувш. нач. сан-части бойового участку, нагороджена орденом „Черв. Прапора“

а життя до того змушує...

Ону-прій звеселів трохи, заспокоївся і підтакнув — Я знав, що ти справедливо розсудиш. Але прошу тебе: переконай, братіку, ще й інших, коли вони знімуть на мене лайку, еж усякі людоїди. Прошу тебе...

— А я не йму віри, щоб хтосьлихо подумав на тебе. Та й ніхто знати не повинен. Я й сам прийшов

Чоловіки разом стрепенулися: — В чім справа? — обидва швидко запитали.

— Усі про твій учинок. Страйколомом звуть. Зустріла Костуся Вилку й Боруха. Обидва з піною коло рота накинулися на мене.

Ону-прій зблід чи то від сполоху, чи то від злості і, нби шукаючи підмоги, обернувся до Охріма.

— Чуєш, брате?

Охрім зніяковів. Ону-прієві слова віби пострікали його за поведінку жінчину, бо то ж певно вона встигла розголосити по містечку.

— Вона не повинна була казати.

Я вчора їй рішуче заборонив.

Це чорт його знає що!

Брехунці!

Самі мають у батьків усе, а лаються.—Прийшов туди-сюди по хаті, подивився в вікно і знову до Лукії:

— Не думай, сусідко, що то навмисно, не думай! Я запевняю тебе, що не поздоровиться жінці, коли то вона порозбріхувала.

Лукія повернулася до Охріма, зм'ягшила суровість вигляду і сказала:

— Охріме, братіку, ти сам розумієш, як то воно болюче таке слухати.

То ж, крий доле, підуть проти нього—що ж він робитиме?

Провина вся моя, бо то я Ону-прія вирядила до хазяїна по гроші.

Він ні за що не хотів...

Не карайте ж за мене дітей...

Ону-прій мовчки стояв на одному місці, а слово „страйколом“ як молотком стукало йому в голову, розливаючи внутрі болючу тривогу.

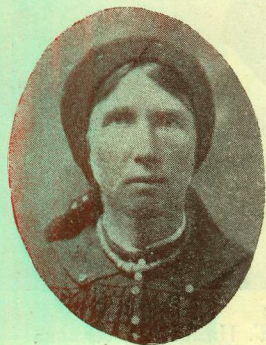
— Я розумію, я все розумію—заспокоював Охрім.

З білоруської переклав

С. Пилипенко

Т. М. Станиславська, голова сільради, член ВУЦВК'у

Р. М. Мазаур, кандидатка, селянка

— Пилки? Та єдесь... Ось зараз подивлюся в сінцях.

Ону-прій вже був намірився йти, коли стук у двері спинив його.

Почекав трохи: увійшла Лукія.

— Звідки так рано? — спитав Охрім.

— До міста бігала.

Хліба не було в хаті, — сухим голосом проказала Лукія, підозріло вглядаючись у гостеве обличчя. А за хвилину додала:

— Ого здається рано, а людей уже встигли переполошити.

К. І. Міхно, голова міськради, член ВУЦВК'у

Черговий № 12

„ВСЕСВІТА“

вийде в поширеному розмірі й буде присвячено

30-РІЧЧЮ ПАРТІЇ ТА ПАРИЗЬКІЙ

: : : : : КОМУНІ : : : : :

НАШІ БІЛОРУСЬКІ ГОСТІ

Стаття Книгочія

Міхась Зарецкі

НЕ безбаченко вона, література новітня білоруська. Коріння її криються в прадавнім фольклорі слав'янським, у мові кривичів, тубільців лісів білоруських. І довгий час годувалася література братнього нам народу з цього багатющого, і досі як слід не вичерпаного джерела, аж поки в 1805 році невідомий автор не склав в поеми „Тарас на Парнасі“—білоруської перелицьованої „Енеїди“. Як і наш Іван Котляревський, виводить він у цьому творі під виглядом богів і богинь тодішню білоруську сучасність і кладе підмурок новій літературі. Та ще сто років проходить, складаючи етнографічну добу білоруської

літератури, поки революція 1905 року пробуджує соціальну свідомість і розпочинає новітню добу, що розбуялася лише після Жовтня.

15 травня 1905 року в Менській газеті „Северо-Западный край“ юнак Янка Купала, тепер народний поет Білорусії, містить вірш:

Мужык

Што я мужык, усе тут знаюць
І як есьць гэты сьвет вялік,
З мяне сьмяюцца, пагарджаюць,
Бо я мужык, дурны мужык...
І кожны, хто мяне спытае,
Пачуе толькі адзін крык,
Што хоць мной кожны пагарджае
Я буду жыць, хоць я—мужык.

За свого Тараса Шевченка уважають білоруси Янка Купала, національного романтика, автора трьох великих томів поезій, перекладача інтернаціонала на білоруську мову. В кожному селі знають його вірш:

Я мужык беларус,
Сын сахі і касы;
Цёмны сам, белы вус,
Пядаі дзвэе валасы...

Разом із Янком Купалом розпочинає літературну діяльність другий представник білоруської селянської стихії, теж народний поет—звання, що їм надано радянським урядом—Якуб Колас (Тарас Гушча) автор монументальних поем „Новая Зямля“, „Сымон Музыка“, що стоять нарівні з такими класичними творами, як „Дзяди“ А. Міцкевича то що. Романтизм Янка Купала поволи сполучається зі спокійним класицизмом і він дає майстерні поезії, але далекі від сучасності. Лише доба непу творить поворот у творчості поета—і він оспівує революцію, одночасно даючи зразки нової білоруської прози: повість і оповідання за псевдонімом Тарас Гушча.

Тоді ж таки, 1915—6 року, в загальний селянський тон білоруської поезії вривається новий мотив:

Я рабочы гарбар,
Рыцар працы тяжкой,
Я з жалезной душой,
З сэрцэм палкім, як жар.

Це розпочинає свою діяльність старший пролетарський письменник Білоруси, Цішка Гартні (Дамітер Жилунович). За поезіями йдуть оповідання, за оповіданнями (реалістичними з сильною домішкою натуралізму)—великий роман „Сокі Цаліні“, що охоплює історію революційного руху в Білорусії—на селі і в місті. Цішка Гартні—одночасно видатний революційний діяч-комуніст, керівник державного видавництва Білоруси, публіцист, критик, організатор білоруського „Червоного шляху“—журналу „Полимя“.

Разом з Я. Купалою, Я. Коласом і третім видатним письменником-новелістом З. Бядулею (в поезії Ясакар) Цішка Гартні належить до так званої групи „старіших“, що розпочали новітню білоруську літературу і досі ведуть у ній провід.

Але Жовтень дав можливість з нестримною силою виявитися і пишню забути літературному молоднякові. Серед нього на першому місці стоять Міхась Чарот і Міхась Зарецкі. Поему М. Чарота „Босья на вогнішчы“ білоруська критика зрівнює з „Дванадцяттю“ А. Блока, як твір, що геніяльно виявляє істоту білоруської революції:

Змагаюцца праца з багацьцем,
Сьвет новы жыцьцэ ўтварае,
Зышліся дзвэе моцныя раці,—
І прадаа няпраду змагае.

М. Зарецкі—виключно прозаїк—реаліст, що бере теми з революційного побуту, життя революційного активу. Українському читачеві він знайомий з коротенької повісті „42 документи“, що друкувалася в кінці минулого року в журналі „Нова Громада“.

Отже, в особах наших білоруських гостей ми маємо цвіт сучасної білоруської літератури—її основоположників і її міцну молоду зміну. Їхній приїзд на Україну знаменує початок тих постійних культурних зносин з братнім народом, що мусить одиниці стати за наш взаємний обов'язок. Адже білоруська література, білоруська культура іде в основі тими ж шляхами, що й наша українська.

Звільнені революцією творчі сили робітників і селян обох народів велетенськими кроками наздоганяють втрачене під гнітом царату і вже вкладають в інтернаціональну скарбницю нові культурні цінності.

І Білорусь, і Україна—роздерті в наслідок імперіалістичної війни на дві половини, з яких одна живе повним радянським життям, друга—під буржуазним ярмом і змагається, як це було за царату, за право говорити й писати рідною мовою.

Очі закордонних білорусів, як і очі українців „на кресах“ звернені сюди, на схід, де твориться нове життя, нова радянська література, чиїх представників маємо ми нагоду вітати тепер у Харкові.

Привіт білоруським гостям, стовпам білоруської радянської літератури—Ці. Гартному, Я. Коласові, Я. Купалі, М. Чаротові, М. Зарецькому! Хай не останнім буде їхній приїзд, хай міна, культурних цінностей зміцнить дружбу звільнених народів і злегшить путь творення нової радянської культури, підвалини культури інтернаціональної, соціалістичної.

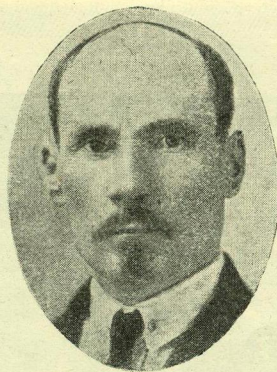
Якуб Колас.

Ой неба того квітного,
прозорого, блакитного!
Весняним громом рветься в синь
його потужна височінь!
Степи десь вольні, золоті—
лише не нам простори ті!
Тавровані ми, назнані,
за ґратами ув'язнені.
Навколо мур, і—день у день—
ні крику з волі, ні пісень;
Ні ласки сонця, ні весни—
сиди самотний, навісний,
Нехай сивіє голова—
а ти не плач, тамуй слова!

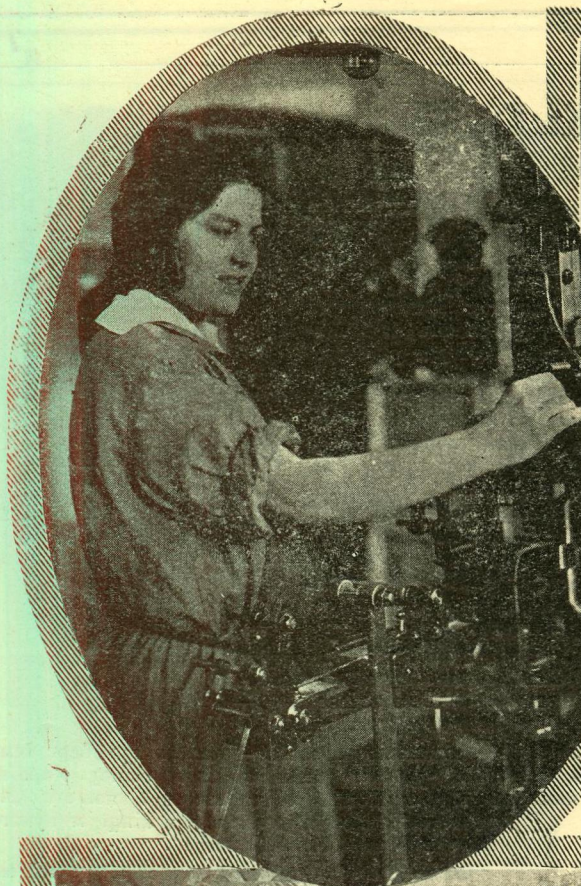
Перекл. П. Т.

Міхась Чарот

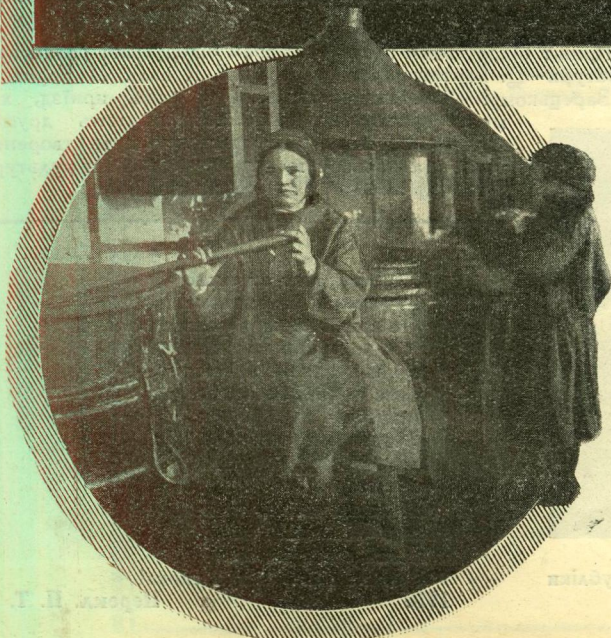
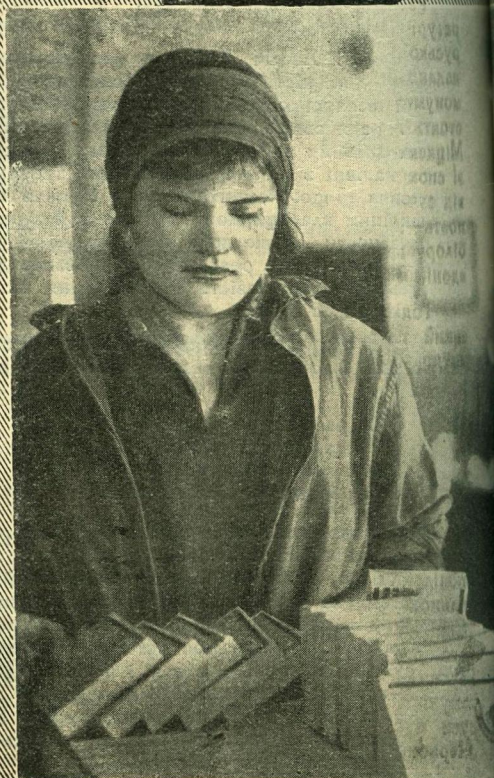
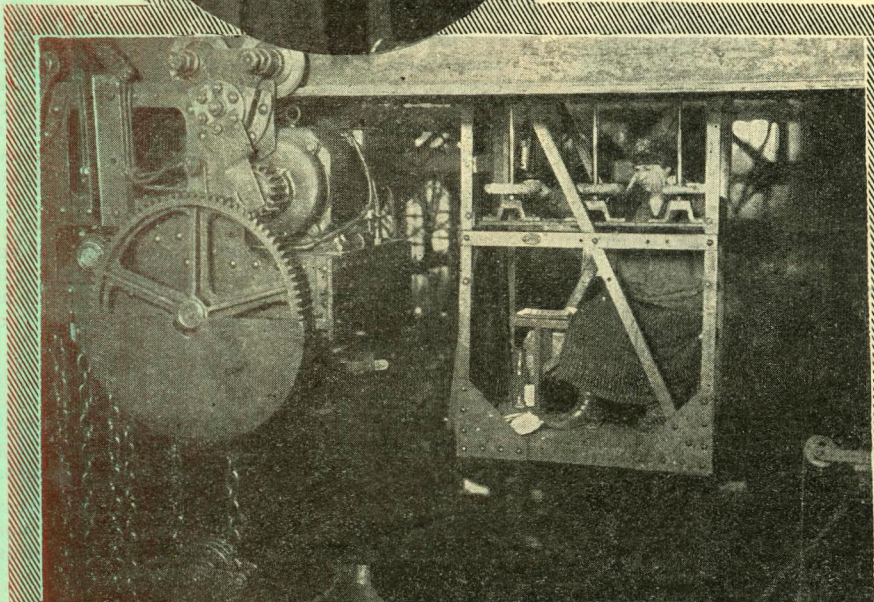
Народний поет Республіки
Якуб КоласНародний поет Республіки
Янка Купала

1910

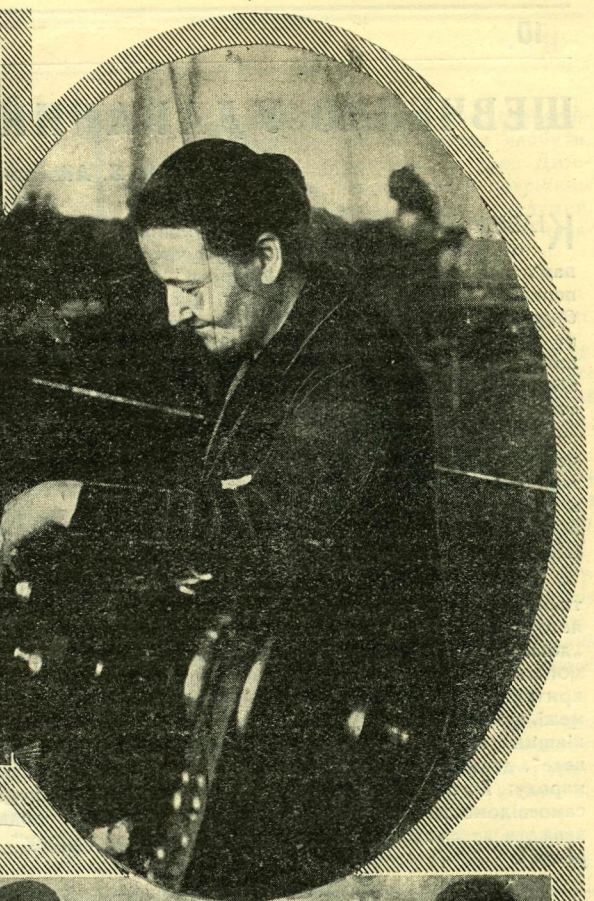

ЖІНКА НА

Вгорі—Засідання секції
Охматдита міськради.
Ліворуч, в'овалі—фаб-
завучниця, ком-
сомолка т. Єсіна

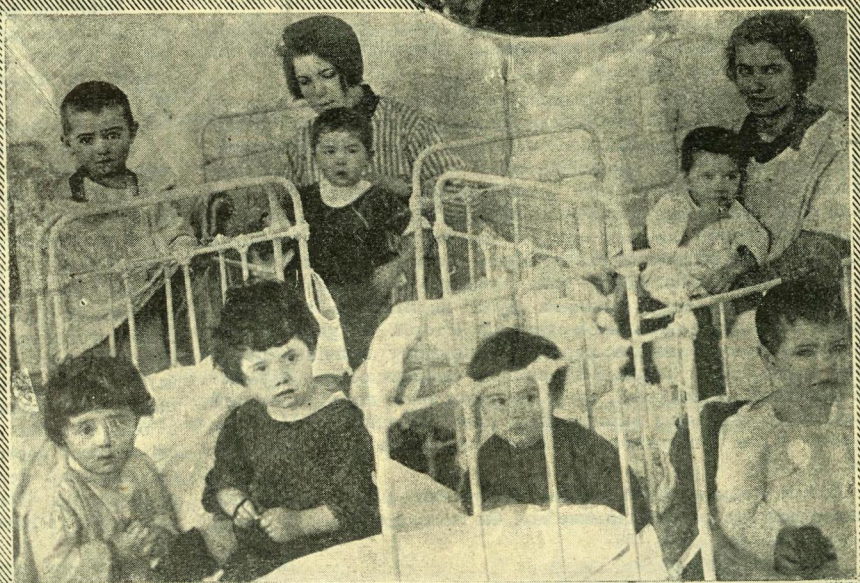

Завод ХПЗ, тран-
спортний кран.
Ліворуч — фаб-
рика „Здоровля
трудящих“, ро-
бітниця біля
казана, де вари-
ться лікарські
рослини. Право-
руч — роб. кар-
тонажн. фабр.
імени 8 березня,
тов. Криліна,
комсомолка, член
бюро ячейки

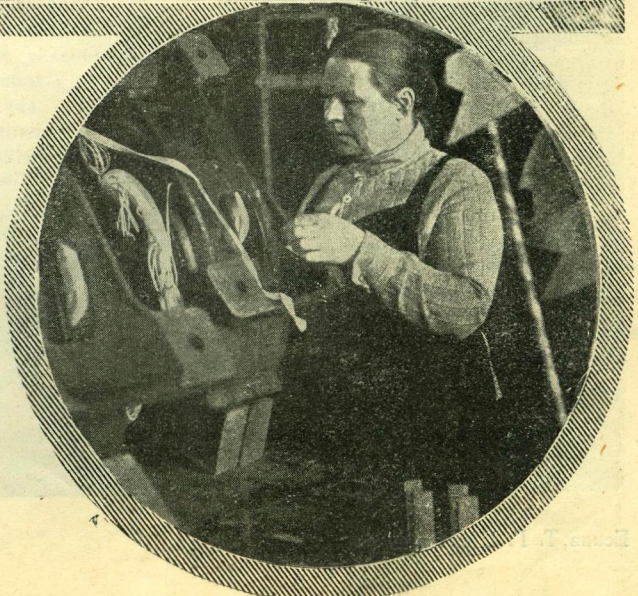

ВИРОБНИЦТВИ

Вгорі — Колектив квітникарниць з безробітних жінок у Харкові. Праворуч, в овалі — робітниця заводу „ДЕЗ“ тов. Воготкевич

Дитячі ясла робітниць 1-ї махорочної фабрики в Кременчуці. Праворуч — роб. зав. „ДЕЗ“, тов. Ераст, 25 років виробничого стажу. Висунута на бригадира. Ліворуч — фабзавучниця за ткацьким станком

просто й легко пояснити все це статистією освіти поета, що лише по причині всіх його помилок.

В результаті—все в порядку.

На вас дивиться знайоме обличчя, вже в синій чумарці, зі значком назу руського народу" на грудях.

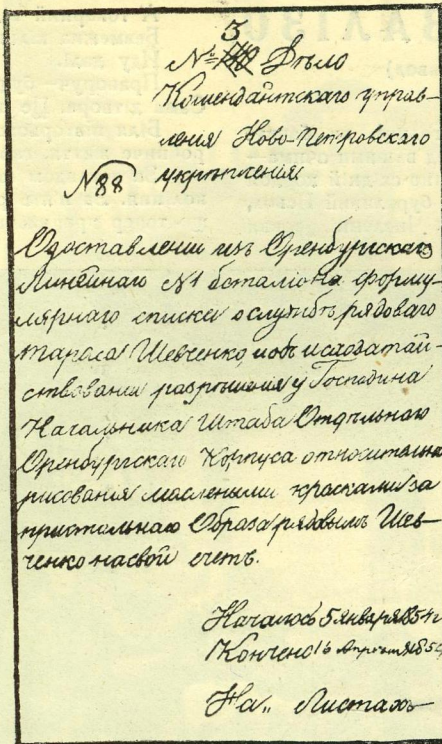
Шевченко—„союзник“, чорносотенець—це могло б назватись блюзнірським, коли б не було дійсністю, а далекого минулого.

Але хіба вже за нашої пам'яті ми були свідками подібних же перевдя- в Шевченка в одержу петлюрів-кого гайдамаки?

Хіба не запевняли нас, що він „духовним батьком“ нової „Молодої України“, що викинула „стяг самостійності України“? Про що ж це, як не про „самостійну Україну“ був поет, співаючи—„гетьмани, гетьмани, як би то ви встали?...“

Хіба не твердили нам тиради, дубні до такої:

„Що вже скристалізувався в Шевченка ідеал самостійної України, найлучшим доказом того—його „Заповіт“. „Сім'я велика, вільна, нова“—ж зовсім ясний поетичний висказ

у „Заповіті“ на означення самостійної України, якої не можна здобути, доки не полетиться ворожа кров Дніпром у море. Отце вважав потрібним пригадати землякам тяжко недужий, майже вміраючий поет“. (О. Тисовський).

Шевченко — мужик.

Шевченко — руський націоналіст.

Шевченко—петлюрівець,—все це окремі кільця одного ланцюга, все це маски, що змальовують у даний момент те, чого від них вимагається.

Ці маски на бажання дають нам якого завгодно і в той же час вони заховують од нас Шевченка справжнього.

Справжній же Шевченко з'явиться перед нами зовсім не в результаті жонглювання цитатами з „Кобзаря“,—адже відомо, що всякій цитаті можна надати якого хоче розуміння.

Справжнього Шевченка дає лише вивчення його і нові марксистські характеристики поета обґрунтовано саме на вивченні історичних фактів і процесів.

Я. Я. Айзеншток

ЧОРТ

Маленький хлопчик був Степан,
Годочків пять було, надісь...
Ось вечір якось наступав
І тіні долі простяглись,
Кутки наповнив морок...
Батьки на шмаття ворох
Поклали хлопця спати,
А самі десь-там подались

На час із хати:

Корови подоїти—мати,
А батько—напоїти коні

Та принести соломи.

Були вже в хлопця очі сонні,
Та раптом бачить у кутку, на лаві
Страшидо лазить чорне, волохате,
Мерехчуть очі зелені
І пазурі на лапах...

Волосся хлопчику дубка,
Зібгався весь, не диха,
Не може очі від кутка
Відвести з того лиха.

А там усе росте, неначе б то, потвора
Й тяжним духом коливає морок.
Степанко був би з остраху помер,

Та батько—рип у двері:

Несе соломи куль.

—„Ой, тату! Любенський! Рятуй!

Там чорт сидить кошлатий,
На мене роззявляє писок!“
—„Де чорт? Дитино, схаменись!
Кожух там розп'ятий,
Щоб добре висох—
Подивись!“

Сміється батько, а Степанка
Із жаху трусить лихоманка.

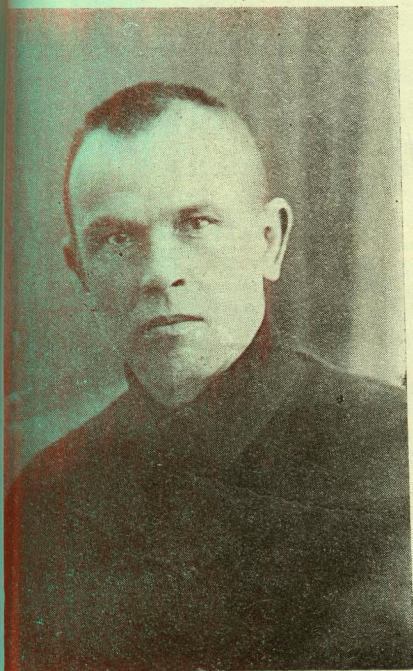
* * *

Степанко—хлопчик, дитинча,
Не диво, що злякався,—
А ось як критики кричать
На лад наш, на радянський:
—„Дивіться: чорт, неппан, куркуль!
Пропало все! На гвалт! Рятуй!
Задушить нас приватний капітал,—
Не здатні ми нікуди!“—
Одим я страхопудам
Прислів'я б нагадав:

„Кожух лежить—
Дурний дріжить!“

За білоруським байкарем
Крапівкою, переказав

С. Пилипенко

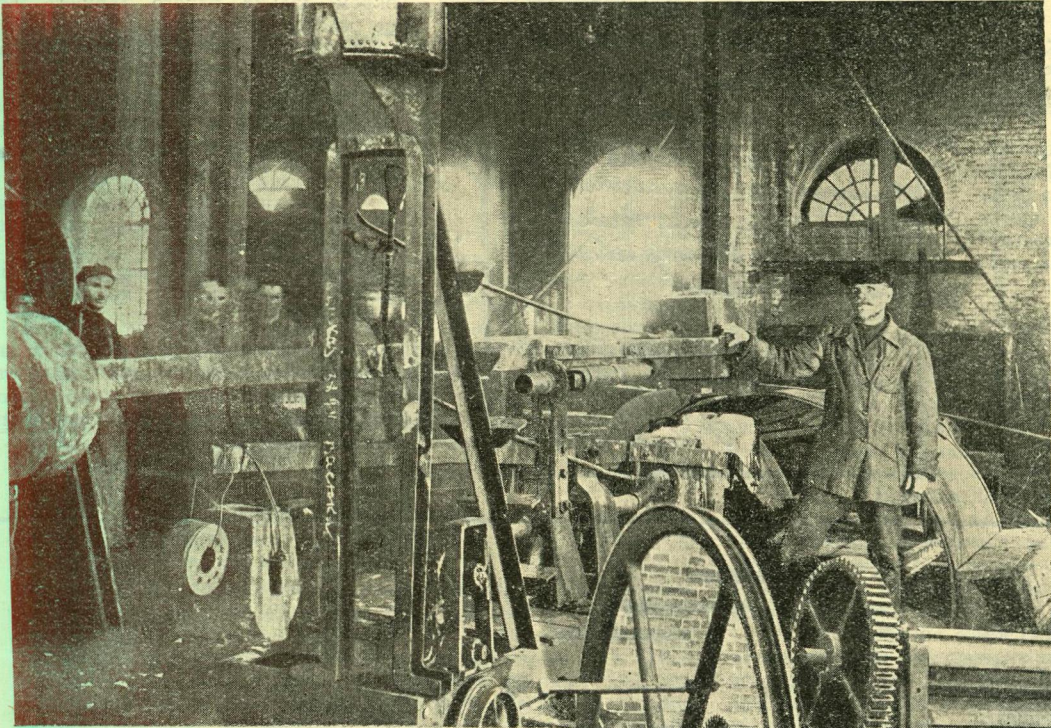
Білоруський байкар-гуморист Кондрат
Атраховіч Крапіва

ТАМ, ДЕ ПАНУЄ ЗАЛІЗО

(Сумський машино-будівельний завод)

Нарис В. Наумова

Кілька десятків верстов од'їхавши від столиці, ви бачите смугу, що „межує“ з радянською Росією. Перед вашими очима— Суми, маленьке місто, що нагадує за північно-східний кордон України. В обіймах цієї місцевості заховався бурхливий Псьол, що дає зрошення багатьом селам і хуторам. Численні церкви

своїми дзвонами ніби акомпанують гармидерові, торохтінню, брязчанню міста.

Маленький закуток, неначе м'язи юнацькі, все дужчає. розгортаючи поволі своє буденне життя.

Колись, за старих часів, тут панував приватний капітал. Власником машино-будівельного заводу були різні Харитоненки, Кенінги та акційні бельгійські товариства, що всі навперейми визискували робітництво.

Зараз це місто важко впізнати. Кілька років минуло—і виріс державний машино-будівельний завод, що складається з цілої низки цехів, майстерень.

Робота заводу набуває все більше планового характеру. Виробництво, де працює біля 1500 робітників, цілком обслуговує цукрову промисловість округи, анільтрест і т. д. Технічне устаткування заводу значно підвищується весь час. Так, майже всі основні цехи придбали та систематично закуповують найновіші, найскладніші машини, особливо з Німеччини. Цими днями завод має одержати з Німеччини карусельний варстат і інші машини. Великі казани покійно й швидко рухаються з одного місця на друге; велетенські шматки заліза, чавуну, ніби самі пересуваються—ось яке покійне стало залізо волі робітника.

Важко впізнати колишній завод...

Завод живе.

Все більше напружуються м'язи...

Ось формовщик: вбиваючи в м'яку землю різне приладдя, складаючи частки, він вироблює певні форми, примірники, що їх потрібне процес чавунного лиття та залізних виробів.

А токарний відділ...

Безмежна кількість машин, варстатів... Скрізь залізо...

Іду далі.

Праворуч—будинок. Жодного „бородача“, чи з вусами. Сама дівтора. Це школа „ФЗУ“.

Біля півторохсот підлітків, юнаків та дівчат, вивчають виробниче життя, гартують молоді м'язи...

За доглядом старого робітника вчиться, росте молоде покоління. За п'ять років існування школа мала вже три випуски, що тепер граюють на заводі.

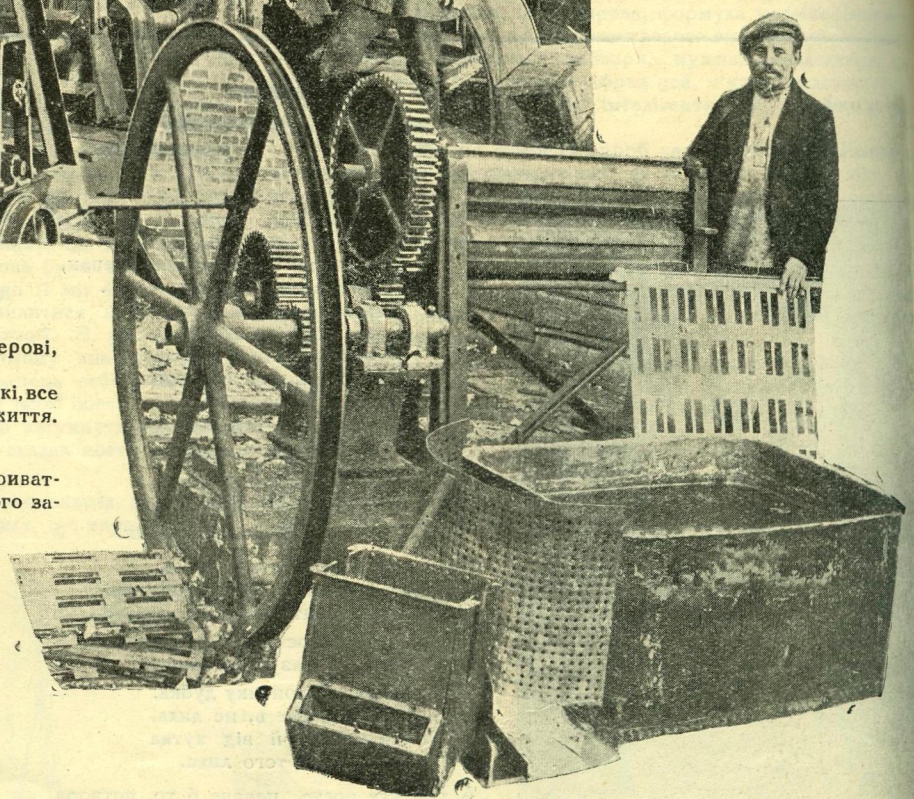
Зовсім маленький, байдужий безпритульний радісно усміхається, пригадуючи минулі часи, коли він „гуляв“.

Дівчата не відстають...

Працюють добре; в сажарі і кваліфіковані робітничі. Уважно ставляться до навчання. Зміна росте,

Поволі кращає побут. Тепер середній заробіток робітника—понад 80 крб. Багато червоних кутків, книгозбірня, кіно, вистави, загон „Ю. П.“ стінгазета, все дає держзавод робітникам, поліпшуючи поволі виробниче життя та побут.

Почалася підготовча робота до заведення 7-го д-б. дня.

Жваво працюють парт та АКСМ осередки (майже кожний цех має осередок). Багато робітників від варстату перебувають у лавах компартії.

Металісти працюють. Зростає технічний рівень будівничих заводу.

Винахідники виявляють активність. Нещодавно старі робітники—Кушнарєв та Васюк—дали заводі багатоцінні винаходи.

До Х-річчя Жовтня закладено новий казановий цех.

В цьому році передбачається будівництво нової електростанції. Поволі починається реконструктивна робота заводу. Крок за кроком зростає завод. Все більше чути здалека радісну мелодію машин.

ВІННИЧИНЩИНИ

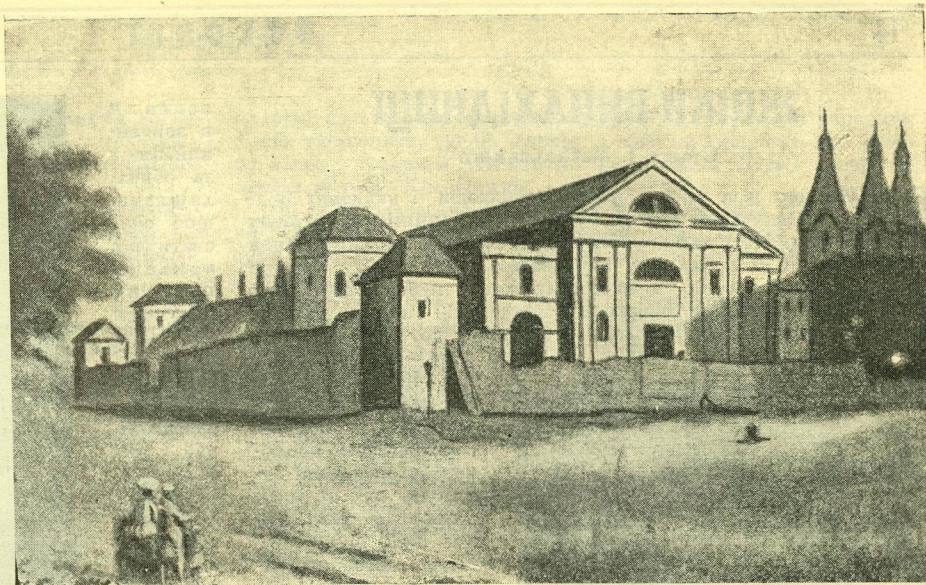
ВІННИЦЬКА округа — це частина колишнього Поділля, чия історія має свої особливості, рівняючи її з історією інших українських земель. Територію нинішньої Вінницької округи заселено було ще за часів передісторичних, що стверджується знахідками давньої доби в житті людства — в кам'яного віку.

За часів же історичних, по-над 2000 років тому, цю територію заселяло плем'я киян.

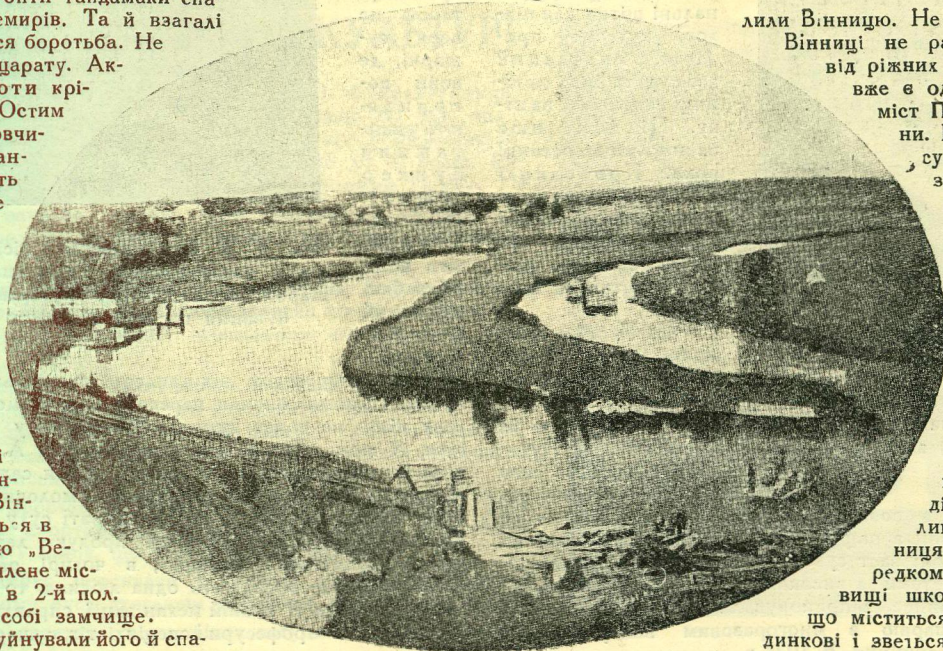
У 9—10 віках над річкою Бугом, докорізає усю територію нинішньої Вінницької округи, жили українські племена — червоних та уличів, що й були предками теперішніх мешканців Вінничини. Починаючи з 13 в. вони потрапили під владу татар, литовців, турок, по-тім Австрії і, нарешті, російського царства.

Протягом всього цього часу відбулися тут повстання і не раз залилася кров'ю поля Вінничинщини. Так, у 18 році під проводом запорожця Захаряка та сотника Гонта гайдамаки спалили Вінницю й Немирів. Та й взагалі весь час точилася боротьба. Не

вже вона й за царату. Активним борцем проти кріпацтва виявив себе Юхим Калюк із с. Головицького, що й був останнім гайдамакою. Навіть у 19 в. не вистачило визвольного руху соціальних та національних утіснених царату. Вінницька округа дала великі видатні люди — поета Степана Руданського, письменника Михайла Коцюбинського і Головного місто Вінницької округи — Вінницю. Вперше згадується в історії під назвою „Вінниця“. Це було укріплене місто. Коріатовичі в 2-й пол. 17 стол. збудували собі замчище. Цієї незабаром зруйнували його й спа-

Бзуїтський кляштор-фортеця у Вінниці. Кляштор збудовано на початку 17 століття

Річка Буг біля Вінниці

лили Вінницю. Не вважаючи на те, що Вінниця не раз доводилося терпіти від різних ворогів, вона в 16 в. вже є одним з найзначніших міст Правобережної України. Населення її того часу — міщане — весь час знімав повстання проти своїх старост і, не вважаючи на не людські розправи, веде запеклу енергійну боротьбу за свої права. Коло початку 17 в. з'являються в Вінниці мешканці євреї, але низка законів обмежувала їхні права, дозволяючи мешкати тільки в єврейській дільниці (тепер Єрусалимка). В цей час Вінниця вже є значним ссередком освіти. У ній є дві вищі школи: єзуїтська колегія, що міститься в величезному будинку і звється „Мурами“ та православна колегія, заснована заходами Кропивницького та Петра Могили. Після приєднання до Росії Вінниця стала повітовим містом, але під час світової війни була губ. осередком і лишалася ним аж до скасування губерній.

В 1925 р. Зараз у Вінниці є 5 вищих шкіл, багато наукових установ, що обслуговують усе Поділля, і інших розсадників культури.

З історичних будівель збереглися в Вінниці: „Мури“, костіол колишніх капучинів (збуд. у 1745 р.), церква в західно-українському стилі (1746 р.) — костіол кол. домініканського монастиря — тепер собор (1758). Всі будівлі добре одремонтвані, вони зберегли цілком свій колишній вигляд.

Спогадами про те, що на території теперішньої Вінничинщини за передісторичної доби мешкали люди (кам'яний вік) свідчать, крім різних знахідок, ще й печері, що зустрічаються тут дуже часто по берегах річок.

Фауна Вінницької округи в минулому була цілком одмінною від фауни інших місць України. За часів передісторичних тут водилися мамути, носороги, празубри, олені, за часів історичних: зубри, тури, тарпани (дикі коні), бобрі та інше.

Зараз фауною Вінницької округи відрізняється також від інших округ. Тут тепер зустрічається куніца лісова, дикий кіт, горностай, а по берегах річок навіть норка й видра.

Ці рідкі звірі, що водяться тепер по лісах Вінничинщини надзвичайно пильно охороняються від виродження.

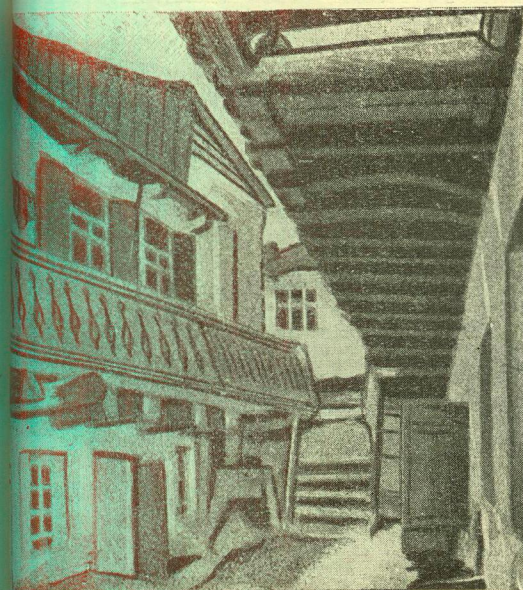
З теплим і вохким підсонням, з багатою рослинністю і фауною, обрита мальовничими річками, розкинулася Вінничинщина по широких полях; росте, розвивається й міцніє під твердим керівництвом Радвлادی.

Тепер і сліду не лишилося од тих кровопролитів, незгод, колючих, що колись терпіла Вінничинщина.

Спокій і праця, зараз панує там.

М. С—ка

Куток єврейської околиці Єрусалимки

ЖІНКИ-ВИНАХІДНИЦІ

Стаття І. Масальського

ВІДОМО, що цілу низку цінних винаходів і наукових відкриттів завдячуємо жінкам. Одне з найцінніших світових відкриттів—відкриття радіа зробила Кюрі-Скловська. Сотні жінок і у нас в СРСР провадять науково-дослідну роботу, але це вже за наших днів, бо в минулому лише небагатьом з них щастило присвятитися високо-інтелектуальній праці. Статистика винаходів в усіх країнах відзначає, що жінки-винахідниці—дуже рідке явище.

Інж. **Е. Б. Малаховська**, автор проекту 1-го на Україні крахмально-малясного (з кукурудзи) заводу

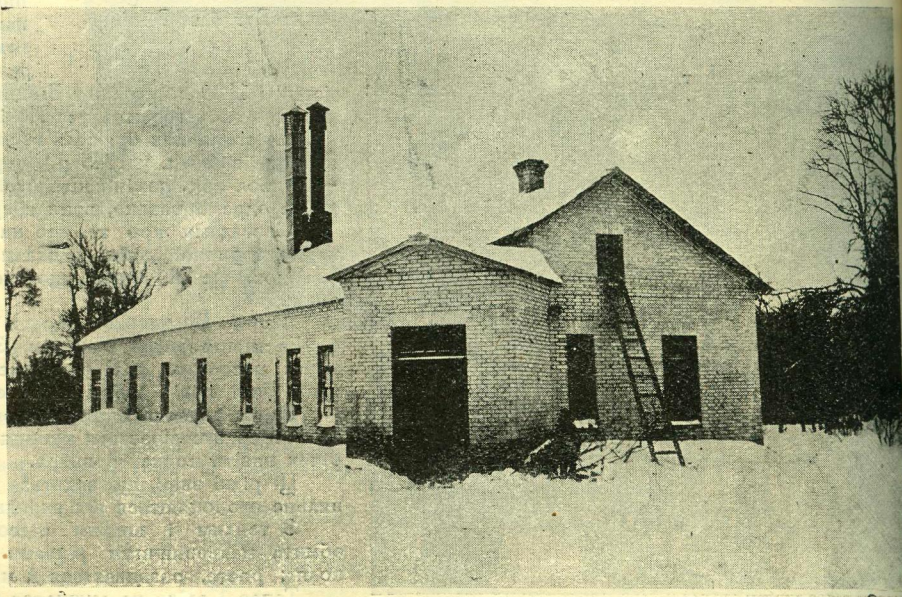
з них три здійснено з позитивним ефектом. В 1921 р. вона запропонувала й здійснила раціональну сушарню для садівини й городини. До сушарні застосувала вона калорифер (повітрянагрівну піч) своєї системи з високим коефіцієнтом корисної чинності (87%). Пізніше запропонувала вона оригінальної конструкції деревосушарню з многоразовим використанням нагрітого повітря для сушіння. В 1924 р. вона запропонувала зерносушарню з самобалансним механізмом для перегортання зерна. В 1926 р. Браткова розробила проект солодосушарні. За рецензією Харківської професури і спеціалістів, проект солодосушарні відзначається великими перевагами над теперішніми системами. Коли солодосушарні, що їх застосовується в Союзі і в Німеччині, мають коефіцієнт корисної чинності 30%, то сушарня Браткової має 70%. Спорудження сушарні Браткової має коштувати дешевше, ніж інших теперішніх систем. Найкаща праця Браткової, де особливо ярко виступає її творчість, це проект і побудовання термоапарату для добування насіння з шишок чатинних пород. Як відомо, на Україні для заліснення добувається понад 200 тис. пудів соснових шишок. Соснові шишки, коли їх нагріти, відчиняються й висипають насіння. До цього часу в усьому Союзі були примітивні сушарні. В якому небудь приміщенні з примітивною вентиляцією клали просту кам'яну піч і підвішували кілька барабанів. Барабани наповнювали шишками і звільна крутили їх руками. Від тепла шишки лущилися і висипане насіння випадало крізь сітку барабана на підлогу. Зібране насіння

зсипали в звичайний мішок та обивали щипами, щоб очистити від крилець. Від цього псувалося до 10% насіння. Браткова запропонувала новий тип сушарні, де всі процеси механізовані. Соснові шишки подається транспортером на верх сушарні, де вони потрапляють увантажувальний бункер (ящик). Далі потрапляють вони в барабан, кручений мотором. Зібране

насіння очищується від крилець спеціально вигаданим апаратом. Порожні шишки переходять у камеру топки. До цього часу ніхто не подав думки добувати сажу на фарби, виліковуючи її при горінні смолових шишок. А, тимчасом, смолові породи дерева дають найкращі сорти сажі. Браткова вперше збудувала сажолов при спалюванні смолових шишок. Крім цього, вона запропонувала в своїм апараті суху перегонку смолових шишок, що дає, як побічний продукт, леткі етерні олії. Коли прості примітивні сушарні, в чотири рази менше продуктивні, не може обслужити одна людина, то з сушарнею Браткової, завдяки її повній механізації, справляється одна людина. За рецензією професури і спеціалістів, сушарня її системи через

Інж. **І. П. Браткова**, має вісім винаходів, з них п'ять запатентовано, три використано (плодосушарня, зерносушарня і термоапарат для видобування насіння з шишок чатинних дерев)

Плодосушарня за проектом І. П. Браткової у Змієві

економіст і технічну раціональність в великим досягненню лісному господарстві. Одну з сушарень закінчують будувати в Змієві (мал. № 2), другу будуватиме НКЗем в цьому районі.

П. Браткова народилася в Черкасах, тепер Шевченків-муги. Скінчивши гімназію, вступила вона за конкурсом в Київський Політехнічний Інститут, де скінчила хемічний факультет і два курси інженерно-будівельного.

Після Браткова над винаходами вже 10 років і знає в роботі таких самих труднощів, як і інші винахідники. Особливо має вартість у винахідницькій діяльності Браткова це вибір ідей для розробки та здійснення, бо вони краще відповідають завданням індустріалізації сільськогосподарства. Розвиття працездатних культур у сільському господарстві дуже тісно зв'язано з технікою перероблювання й збереження цих культур. Майже в усіх галузях промисловості, переробляють продукти сільського господарства, доводиться матися з процесом сушіння, отже й легко зрозуміти важливість пропозицій Браткової в цьому напрямку.

Інший напрямок мають пропозиції Е. Б. Малахов-Бона розробила перший проєкт на Україні заводу крох-

мальної патоки і виноградного цукру на кукурузній сировині. Треба відзначити, що на Україні таких заводів нема. Цю спробу взято з Америки. Проєкт заводу прийняв ХОМП і ухвалив професор І. А. Красуський.

Е. Б. Малаховська народилася в Гродненській губ.. Її батько був майстер крохмальної справи. Вже змалку готувалась вона стати інженером та цього бажав і її батько. Тепер вона в кондстресті.

Останнім часом вона порушила питання про застосування глюкози (виноградного цукру) в кондитерській справі, що дасть великий технічний і економічний ефект.

Н. П. Путилина працює в галузі продукції нових харчових засобів. Вона народилася в Харкові, скінчила Сільсько-Господарський Інститут і запропонувала новий спосіб виготовляти кефір. Тепер проводиться бактеріологічні досвіди над кефіром, що його виробляється за її способом. Цей спосіб заявлено в комітеті в справах винаходів. Відзначує і вона, як важко розробляти нові речі; розуміється, важка не так робота, як некультурне відношення малокомпетентних господарників до винахідників.

І. М-ий

ЖІНКА В РАДЯНСЬКІЙ ФІЗКУЛЬТУРІ

В 1925 РОЦІ на Україні нараховувалося 17.500 фізкультурниць. В 1926 р. число фізкультурниць зросло близько 60 тис. чол., в 1927 року число жінок, що беруть жваву участь у фізкультурі, до вже 92 тис. чол. Середній вік жінок від 18 до 40 років. Це свідчить про велику кількість жінок, які беруть участь у фізкультурі.

Ці цифри наведені занадто яскраві, щоб поставитися до них без уважливості, щоб вони не примусили подумати над ними, пригадати

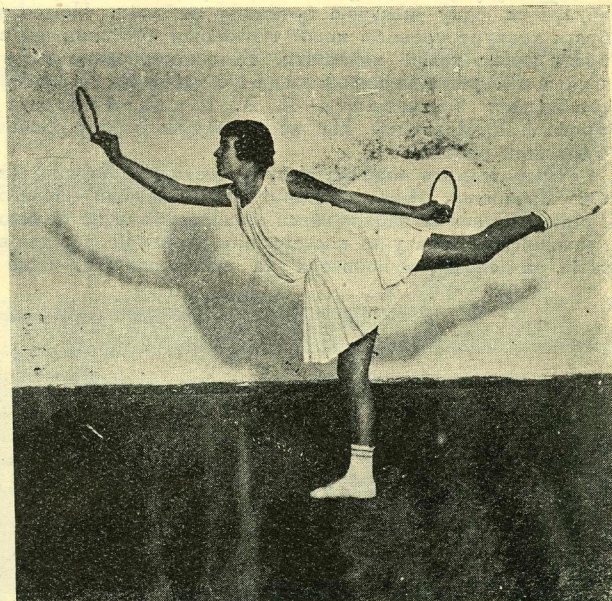
передвоєнний час. По спортивних організаціях України майже немає жінок. Лише по окремих великих містах десятки жінок, здебільшого з багатих родин — грають у теніс, скочаються на коньках, пла-

вають в басейні. Перші роки революції. Розпочинається боротьба за новий побут. З'являється радянська фізкультура: — не рекордменство, а засіб оздоровлення трудящих. Зростають робітничі фізкультурні організації, жіночки, особливо селянки — слабо втягуються в фізкультурну роботу. Вони впливають дикунські умовності старого побуту.

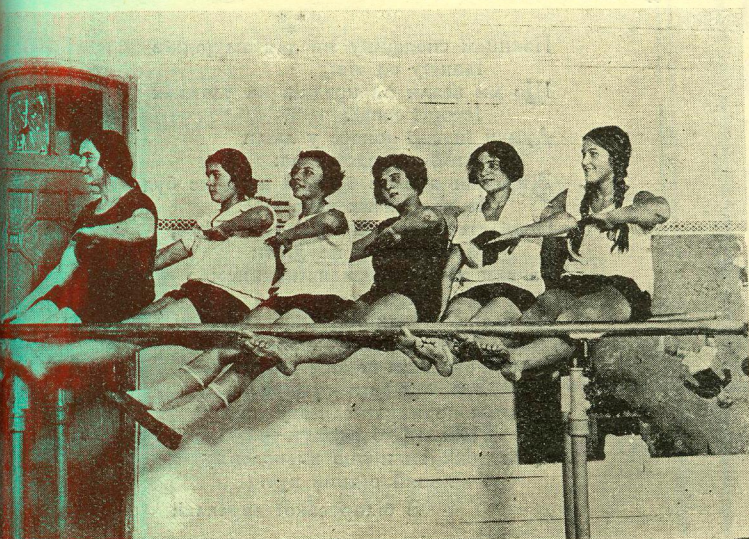
З часом поступово зростає культурність, свідомість жіноцтва. Частіше й частіше по спортивних майданах починають з'являтися нові постаті дівчат і жінок, що гартують своє здоров'я.

Фізкультура починає просякати в глибокі шари робітниць і селянок, ще й у цьому русі втягаючи жіноцтво до суспільного життя. З кожним роком десятки тисяч жінок вступають до лав радянської фізкультури.

В кожному клубі, в кожному союзі зростають десятки жіночих команд. Гандбол, волейбол, пінг-понг — всі види легкої атле-

Ритмічні вправи

Вправи на стойках

тики, лижви, коньки, стрілецький спорт — скрізь бачимо жіноцтво.

Зростає якість фізкультурної роботи.

Радянські фізкультурниці починають виступати на міжнародних змаганнях і одержують низку перемог.

Яскраво підкреслюють досягнення жіноцтва такі факти: стрілецький спорт взагалі — спорт молодий.

Зовсім недавно його почали практикувати жінки, але вже за один-два роки вони мають виключні успіхи.

Наприклад, у Харкові. В Іванівському районі перше місце серед чоловіків і жінок дістала тов. Бугакова. В Запоріжжі та Артемівському — теж жінки.

Що ж до жінки селянки, то останні стрілецькі змагання виявили, що по сотнях сел перше місце серед свідомих стрільців діставали фізкультурниці.

Гасло „кожна робітниця і селянка — мусить бути фізкультурницею“ перетворюється в життя.

Гасло — „через здорову родину до здорового покоління“ теж буде виконано.

О. Штейнгольд

НАЙБІЛЬША

Нова тютюнова фабрика

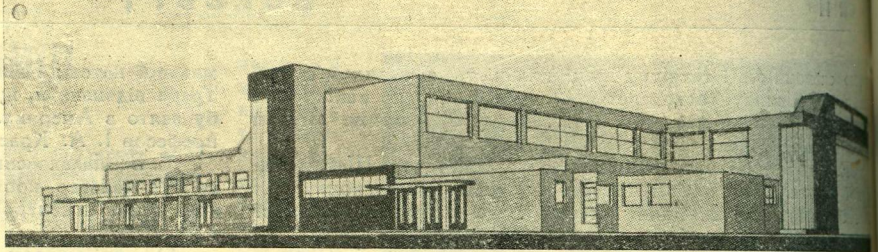
КОЖНИЙ рік нашого мирного життя відзначається великими досягненнями в промисловому будівництві. Та коли спочатку всі зусилля радянської влади прикладалися в першу чергу на відродження старих заводів, то тепер перед робітництвом стоїть більш серйозне завдання — будувати нові, найкраще устатковані підприємства, що цілком би відповідали вимогам соціалістичної продукції.

Останніми роками селянство України виявило великі потреби на тютюнові вироби — цигарки та фабричний тютюн. Це, зрозуміла річ, відбилося на збільшенні виробництва українських фабрик. В 1922 р. вони дали 2 мільярди цигарок, а в 1927 році вже 8 мільярдів. Тим часом виробничі можливості головних Укртютюнтрестівських фабрик у Харкові вже давно вичерпано повнотою. Крім того треба зазначити, що харківські фабрики мають багато хиб з боку охорони праці, пожежного стану, та й взагалі, не зважаючи на те, що їхня продукція дуже гарна, їх не можна рахувати правильно організованими виробництвами. Нагадуємо, що одна фабрика міститься в переробленому будинкові, де колись була лазня, а друга в колишніх казармах. Склепи ж фабрик розкидано по всьому Харкову.

Щоб усунути всю цю безгосподарність, у Харкові вирішено збудувати одну могутню тютюнову фабрику. Нещодавно відбувся конкурс проєктів нової тютюнової фабрики, що в ньому брали участь кращі архітекти. Було премійовано два проєкти: перший, що його покладено в основу майбутньої фабрики архітекта Я. А. Штейнберга та другий проф. А. Г. Молокіна. На весні біжучого року розпочнуться будівельні роботи.

Будуватимуть нову фабрику в передмісті Харкова на Нижній Качанівці, біля залізниці Балашовський — Нова-Баварія. Устатковуватимуть її найновішими машинами з дуже великою продуктивністю. Подачу та пересування сировини та напівфабрикатів, за допомогою конвеєра та транспортерів, буде цілком

Тютюнова фабрика

Клуб нової фабрики

механізовано. Деякі корпуси фабрики сполучатимуться пневматичним транспортом (себ-то тютюн, а також і коробки будуть перелітати по рурах з одного поверху на другий).

Велику увагу звернено на санітарно-гігієнічні вимоги. Як відомо, тютюнове виробництво є одним з найбільш шкідливих. На цій же фабриці прегарне освітлення, а також і спеціальна вентиляція з очищенням повітря доведуть, що шкідливість тютюнового виробництва можна звести на нівець.

Фабрика даватиме за робочий день в одну зміну 20 мільярдів цигарок і 100 пуд. тютюну, при чому річна продуктивність її досягатиме близько 6 мільярдів цигарок.

Треба зазначити, що фабрику обслуговуватимуть понад 1.600 чол., себ-то до неї перейдуть всі робітники старих фабрик і, крім того, доведеться набирати ще й нових.

Цікаво зазначити, що головний корпус фабрики матиме 85 тис. куб. метрів, а всі будівлі на території фабрики 125 тис. куб. метрів.

Коштуватиме фабрика біля 3 1/2 міл. карб. і за своєю продуктивністю буде першою на Україні та другою в СРСР.

Мине 2—3 роки і зросте на Качанівці красуня-фабрика, одягнена в залізобетон і скло. А біля неї ростишатимуться нові промислові містечка.

Гордовито простягнеться вгору будинок, що в ньому міститиметься їдальня, клуб з театром і кіном на 1.600 чол.

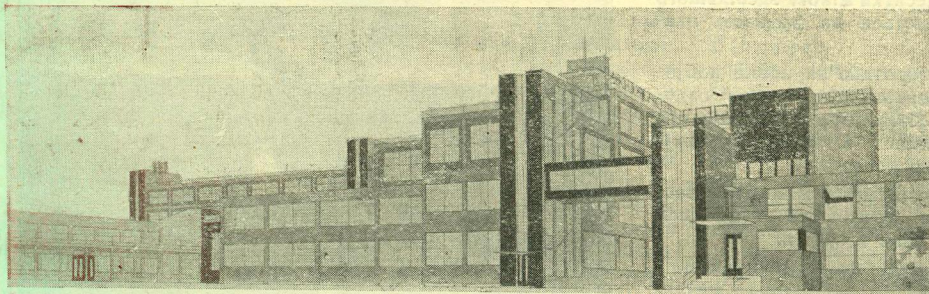
Поруч — лазня на 200 чол., ясла на 150 дітей, велика механізована пральня, швацька й ремонтна робітня, медична амбулаторія, аптека і школа ФЗУ на 120 школярів.

Тут же біля фабрики — склепи з власною залізничною колією.

А поміж всіх будинків зазеленіють садки, сквери, де на спортивних майданах гартуватимуть здоров'я робітники.

Зміниться також і весь район Нижньої Качанівки.

Замість теперішніх пустирів, простягнуться навколо фабрики нові бруковані вулиці, заблищать по них електричні ліхтарі і мертва околиця Харкова стане жвавим культурним робітничим районом.

Загальний вигляд тютюнової фабрики

О. Штейнгольд

Янка Купала

З ПОЕМИ „БЕЗ НАЗВИ“

Не всю роботу ще поролено,
Не всі лани ще жато —
Іще країни стан погорблений,
Як був, зостався він горбатий.
Іще зрадлива ласка панська
На білоруським їде карку
І крутить з підлістю поганською
На свій лад нашу господарку.
Іще там гонор ситий ласує
З усмішки білоруски-дівчини,
Долари лічачи за касою
Що здер із нив наших покривджених.
На глум й утіху підлу панові
Там наші сестри ще й сьогодні,
Брати ще мучаться під ярмами
В тісній страшній тюрмі-загоні.
Ще запалають там загравами
Пожежі у червонім небі...
І загинуть жертвами кривавими
І ті, що треба і не треба.

Покинем спадщину ми для нащадків
Інакшу од тієї,
Що ми взяли од предків на уламках
Історії своєї.
Думки інакші понесе у люди
Отой нащадок наш:
Згинатись вже не буде, й пити не буде
Із недопитих чаш.
Наші стежки тяжкі були — загинуть,
Могли ми й не дійти
Та вам ми битий шлях покинем
До світлої мети.
На плечах предків позростали вежі,
Де торг вели за нас,
А ми нащадкам нашим кинем межі
Без облудних прикрас.
Ще нам покинули сліпоту темну,
Пошану до спокут, —
А ми покинем пісню визволенню
І вільний рідний кут.

З білоруської переклав А. Панів

Редактор Е. Касяненко

Видавництво „Вісти ВУЦВК“

Окріт 837/кв

Друкарня ВУЦВК'у „Червоний Друк“

Зам. № 2144—10.500

ВСЕУКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА ВИДАВНИЧА та КНИГОТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА

КНИГО СПІЛКА

Харків, Горькінівський пр., № 2, телефон 46-74

НОВА ГРОМАДА

ДВОХТИЖНЕВИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ, КООПЕРАТИВНИЙ, НАУКОВО-

:: :: ПОПУЛЯРНИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЖУРНАЛ :: ::

Виходить за відповідальною редакцією А. Е. ГЕТЛЕРА.

Завідує Редакцією С. П. КРАВЦІВ (КРИГІ).

СТАТТІ

з усіх питань практичної кооперативної роботи та сільського господарства

ПОСТІЙНІ ОГЛЯДИ політичного життя та революційного руху в СРСР та за кордоном

ОПОВІДАННЯ ТА ВІРШІ найкращих сучасних письменників та літературного молодяку, ілюстровані кращими художниками

ЦІКАВІ ІЛЮСТРАЦІЇ з будівництва та побуту України, СРСР. Закордонна політ-хроніка в ілюстраціях

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

На рік 5 крб. — коп.

На півроку 2 крб. 75 коп.

На 3 місяці 1 крб. 50 коп.

Ціна окремого числа. — крб. 30 коп.

НИЗКА ПОСТІЙНИХ ВІДДІЛІВ

Кооперація. Літературний розділ. Сільське господарство. По кооперативній Україні. Книжкова полиця. Новинки науки й техніки. Розвага на дозвіллі. Постійна інформація про нові видання Книгоспілки

ЛИСТУВАННЯ

з читачами й дописувачами. Поради в справі :: :: читання й кооперативної самоосвіти :: ::

ВИМАГАЙТЕ В УСІХ

КООПЕРАТИВНИХ ТА ІНШИХ КНИГАРНЯХ, КІОСКАХ ТА ГАЗЕТНИХ ЕКСПЕДИЦІЯХ

АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

торговля и производство предметов военизации и обороны „ПОСТ. Ч. З. У.“

ПРАВЛЕНИЕ:
Харьков зд. ВУЦИК'а

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СКЛАД
Харьков ул. Свердлова 1

ОТДЕЛЕНИЯ:

Киев, Одесса, Днепропетровск, Луганск, Зиновьевск

Мелкокалиберн. ОРУЖИЕ русск. и заграничное

ПАТРОНЫ

ПРОТИВОГАЗЫ

СТРЕЛКОВЫЕ ПРИБОРЫ

ВОЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА

ОТДЕЛ ВОЕННОГО СНАРЯЖЕНИЯ

:: ПОЛЕВЫЕ СУМКИ, КАБУРЫ И Т. П. ::

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ ОТ 3-х РУБЛЕЙ

высылаются наложенным платежом

Конторская ул. (Краснооктябрьск.) № 5 Рыбальченко

КОНЦЕССИОННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ

„ШАРИКОПОДШИПНИК „СКФ“

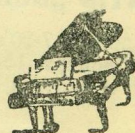
г. ХАРЬКОВ, пл. Тевелева, 29 д. Внешторгбанка Т. 40-50

Ш а р и к и стальные всех размеров

Шариковые и Роликовые подшипники для всевозможных машин. станков всех отраслей промышленности, для автобусов, автомобилей, тракторов и проч.

Стальные полускаты для штатных и путевых вагонов на шариковых и роликовых подшипниках.

Трансмиссионное оборудование — валы точеные, подвески кронштейны, шкивы и проч.

ЖЕЛАЕТ СОХРАНИТЬ ЦЕННОСТЬ ВАШЕГО ИНСТРУМЕНТА —
Производственная ЧАСТЬ ГОСМУЗПОФШКОЛЫ
Харьков, ул. К. Либкнехта, (бывш. Сумская) 34.

ПИАНИНО, РОЯЛЕЙ Настройка 4 руб., ремонт из лучших материалов, полировка, покупка, продажа, комиссия, консультация, поручения иногородних, выезд в провинцию. РАССРОЧКА.

Ремонт балалаек, домр, мандолин, гитар. Клубам, школам, детдомам, воинским частям — скидка. Поступили в прод. рояли и pian. лучш. фирм, СВОЕВРЕМЕННО РЕМОНТИРУЙТЕ В НАШЕЙ МАСТЕРСКОЙ.

ВСЕСВІТ

ПРИЙМАЄТЬСЯ
ПЕРЕДПЛАТА
НА 1928 РІК
НА

Переборовши всі труднощі утворення першого на Україні універсального тижневика і здобувши за минулий рік широке коло

прихильників—читатів, Редакція „ВСЕСВІТА“ цього року ставить собі за завдання всяким чином поліпшувати журнал, для чого й потрібно мати тісний зв'язок з основним колом читачів журналу—з річними передплатниками.

В тій меті в 1928 р. буде широко розвинуто практику конкурсів і розподілено серед річних передплатників премії.

Річні передплатники журналу „ВСЕСВІТ“ на 1928 рік, що надішлють передплату власними поштовими переказами (але не через комісійну агентуру пошти) або безпосередньо здадуть її до Харківської чи окружної контори Видавництва „Вісти ВУЦВК“—і все це до 1 березня 1928 року—візьмуть участь у розподілі преміяльних предметів на суму з розрахунку 400 крб. на 1 тис: річних передплатників.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ
ТИЖНЕВИК

Список преміяльних предметів для річних передплатників опубліковано буде в березні, після в'яснення загальної суми і вибору предметів. Пропонуючи для того зі свого боку

модерний радіоапарат з гучномовцем, навушниками й лампами, фотоапарат з належним приладдям, велосипед і столярний та слісарний струмент,

Контора прохає річних передплатників подати до 1-го березня 1928 р. свої зауваження відносно цих і інших бажаних преміяльних предметів.

Розподіл для річних передплатників відбудеться жеребком 1 квітня 1928 р.

Піврічні передплатники, на тих самих умовах внесення передплати, візьмуть участь у другому розподілі, в другій половині року, коли поновлять передплату на друге півріччя.

Тим, що великого запасу „ВСЕСВІТА“ на 1928 р. друковано не буде, Контора просить річних і піврічних передплатників не гаятися з надсилкою передплати.

КОМПЛЕКТІВ „ВСЕСВІТА“ ЗА 1927 РІК НЕМА.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

на 1 рік—52 прим.—7-20 к., на 1/2 р.—3-60 к., на 3 міс.—1-80 к., на 1 міс.—4-5 номерів 60 коп. Ціна окремого номера—15 коп. Передплата приймається в Головній Конторі—Харків, вул. К. Лібкнехта № 11, в округах по всіх представництвах „Вістей“ та в кожному кіоску залізниць.